INFORMACIJSKA DRUŽBA – IS'2013
11. oktober 2013
VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE V INFORMACIJSKI DRUŽBI

E-portfelj kot orodje dijakove predstavitve in refleksije

E-Portfolio as a Means of Secondary-School Student's Presentation and Reflexion

Dejan Paska
Srednja šola za oblikovanje Maribor, Slovenija
dejan.paska@ssom.si

Katja Kokol
Srednja šola za oblikovanje Maribor, Slovenija
katja.kokol@ssom.si

Povzetek

E-portfelj je elektronska zbirka del in refleksij posameznika skozi čas, ki kaže na njegov razvoj in napredek, v učnem procesu pa predstavlja možno orodje za evalvacijo dijakovega dela in refleksijo njegovega učnega napredka. Z namenom, da bi dijakom olajšali spremljanje le-tega in jim omogočili lažje vključevanje na trg delovne sile smo na Srednji šoli za oblikovanje Maribor v sodelovanju s projektnimi partnerji zasnovali lastno aplikacijo za pripravo portfeljev. Ta dijaku (in iskalcu zaposlitve) omogoča nadzor nad objavljenimi vsebinami, ponuja podrobna navodila, kako pripraviti predstavitev sebe in svojega dela, hkrati pa je namenjena tudi delodajalcem, ki lahko s pomočjo iskalnika iščejo primerne kadre. V članku opišemo teoretična izhodišča projekta, njegovo implementacijo ter predlog integracije e-portfelja v učni proces.

Ključne besede: e-portfelj, srednje šolstvo, refleksija, iskanje zaposlitve, video predstavitev

Abstract

E-portfolio is an electronic library reflecting the individuals work and progress through time, and can as such be used during the learning / teaching process to evaluate and reflect back on the students learning progress. With the intent of simplifying the process of entering the job market for students and enable them to monitor their progress while still in school, the Srednja šola za oblikovanje Maribor, together with our European partners developed an innovative application for preparation and maintenance of e-portfolios. The application allows students (and job seekers) to monitor their published work, contains detailed instructions and "how tos" on

preparing an e-portfolio and personal presentation, while at the same time enables participating companies to find suitable prospective employees. In this article we present the theoretical background of the project, as well as its' implementation together with a detailed plan of introducing the e-portfolio into the learning / teaching process.

Keywords: E-Portfolio, High School, Reflection, Employment Search, Video Promotion

1 Uvod

Za delovni uspeh v 21. stoletju se bodo morali iskalci zaposlitve naučiti prilagajati hitrim spremembam zahtev tržišča, ki bo zahtevalo vedno nova znanja, spreminjajoče se delovne vloge in okolja (Stuart in Dahm, 2006). Za posameznika, ki zaključuje šolanje, so tako vedno bolj pomembne spretnosti refleksije, povezovanja in praks, ki temeljijo na dokazih (Seeley-Brown in Adler, 2008). V odziv na te izzive izobraževalne ustanove po svetu vse bolj posvečajo svojo pozornost interdisciplinarnemu in povezovalnemu učenju (Huber in Hutchings, 2004). E-portfelj je v tem kontekstu orodje, ki pomaga študentom prepoznati pridobljeno znanje, povezati različne izkušnje, bolje razumeti in usmerjati sebe kot učenca, postati bolj refleksiven učenec in razvijati lastno digitalno identiteto (Peet et. al., 2011).

1.1 E-portfelj

Portfelj lahko definiramo kot zbirko del in refleksij posameznika skozi čas, ki kaže na njegov razvoj in napredek (Barrett, 2001; v Gülbahar in Tinmaz, 2006). E-portfelj pa je zbirka teh podatkov v elektronski obliki, v obliki avdiovizualnih posnetkov, grafično ali v obliki besedila (Barrett, 2001; v Gülbahar in Tinmaz, 2006). E-portfelj predstavlja možno orodje evalvacije v projektnem učenju, pri čemer je njegova bistvena prednost, da odseva napredek posameznika skozi čas. Po mnenju Garthwaita in Verrilla (2003) je glavna ideja uporabe portfelja v tem, da študent ohrani fokus na učenju in ne na posameznih projektih, zato naj bi bil del učnega procesa in ne le njegov rezultat. Portfelj študentu omogoča refleksijo učnega procesa in rezultatov le-tega preko tega, da svoje izdelke predvsem pa pot do njih opiše (Lynch in Purnawarman, 2004).

Lorenzo in Ittelson (2005) govorita o šestih osnovnih funkcijah portfeljev:

- načrtovanje učnih programov,
- dokumentiranje znanja, spretnosti, sposobnosti in učenja,
- spremljanje napredka znotraj programa,
- iskanje zaposlitve, dela,
- evalvacija učnih predmetov,
- spremljanje in evalvacija izdelkov, nalog.

Hkrati pa delita e-portfelje v tri kategorije: učenčev e-portfelj, učni e-portfelj in institucionalni e-portfelj. Različni modeli e-portfeljev nato te kategorije in funkcije kombinirajo na različne načine. Učenčev portfelj se tako lahko uporablja za prikaz sposobnosti in spretnosti posameznika, ki ga lahko delimo s potencialnim delodajalcem ali pa uporabimo kot orodje za evalvacijo in spremljanje posameznikovega napredka.

E-portfelji učencev so se rodili iz tiskanih portfeljev, ki so predstavljali zbirko del in refleksij naučenega, uporabljali pa so se predvsem v umetniških in literarnih študijskih programih. Danes se uporabljajo na številnih področjih, tako na področju izobraževanja kot na področju zaposlovanja.

1.2 Refleksivna vloga e-portfelja

Ena izmed možnih vlog e-portfelja je tudi refleksivna, saj preko portfelja dijak zbira svoje izdelke, jih lahko hrani skozi daljše obdobje in na ta način opazuje svoj napredek. J. D. Jensen (2011) piše o štirih pomembnih principih, ki so jim sledili na Univerzi v Minnesoti (kjer so ustvarili eno prvih platform za e-portfelje): 1. Študenti so sami upravljali s svojim portfeljem in bili tudi odgovorni zanj., 2. Študenti so odgovorni za izbiranje informacij, ki bodo vidne javnosti in katere zgolj določenim posameznikom., 3. Študente se vzpodbuja, da portfelj ohranjajo in nadgrajujejo skozi vse življenje, saj dostop do njega ohranijo tudi po končanem izobraževanju., 4. Študente se k refleksiji vzpodbuja tudi po koncu študija. Prednost portfelja v tem kontekstu je, da nihče ne vidi vsebin, ki jih posameznik naloži, razen, če ta eksplicitno dovoli vpogled.

J. D. Jensen (2011) poroča o pomembnem izboljšanju samoregulacije in globlji refleksiji pri študentih po tem, ko je uporabo e-portfelja kombinirala z vzpodbudami v razredu. Pri tem so se za najbolj učinkovite strategije za doseganje obeh ciljev izkazali: uporaba samoregulacijskih vprašalnikov, diskusije pri pouku in stalna uporaba e-portfelja. Da bi torej dosegli, da e-portfelj postane orodje, ki ga posameznik uporablja skozi vse življenje in mu pomaga pri refleksiji lastnega napredka, je potrebno uporabo e-portfelja integrirati v učni proces na več področjih ter tako učence vzpodbuditi k njegovi uporabi.

2 Implementacija e-portfelja

V želji, da bi dijakom omogočili lažje spremljanje lastnega napredka in po končanem šolanju tudi lažje vključevanje na trg delovne sile smo se na Srednji šoli za oblikovanje Maribor odločili zasnovati spletno aplikacijo, ki dijakom in tudi drugim iskalcem zaposlitve v kreativnih poklicih omogoča izdelavo portfelja. V ta namen smo se povezali s partnerji iz Slovenije in tujine, Zavodom Prava poteza, ponudnikom spletnega izobraževanja za frizerje MyHairdressers.com (od koder smo prenesli znanje video produkcije), nizozemskim podjetjem Stiching reflexion (strokovnjaki za portfelje), ter Obrtno podjetniško zbornico Slovenije in Frizerstvom Smiljan Škarica, ki sodelujeta pri zasnovi projekta z vidika delodajalcev. Projekt pod imenom Create-IN (Collaborative education approach to production of creativity e-portofilo as promotion and job search possibitlity / Sodelovalni izobraževalni pristop k produkciji kreativnega e-portfelja kot možnost promocije in iskanja zaposlitve) poteka v okviru programa Leonardo da Vinci – projekti za prenos inovacij.

Cilj partnerstva je razviti aplikacijo, ki uporabniku omogoči izdelavo e-portfelja, ki je last dijaka. Torej ga dijak upravlja sam in ga lahko uporablja tudi po zaključku šolanja z namenom, da spremlja svoj profesionalni razvoj in tudi da na ta način izboljša svoje možnosti zaposlitve. Svoj portfelj bi tako dijak začel ustvarjati že na začetku srednješolskega izobraževanja, nanj nalagal različne izdelke in bi mu hkrati služil kot skladišče in orodje za predstavitev. Hkrati pa je aplikacija odprta tudi za delodajalce, ki jim omogoča iskanje zaposlenih. Sistem za e-portfelj, ki smo ga naredili je namenjen posameznikom v kreativnih poklicih, takšnim, pri katerih je posebej pomembna predstavitev dela v sliki ali videu, saj smo tem elementom posvetili precejšnjo pozornost v izdelavi aplikacije.

2.1 Priprava aplikacije

Ker v Sloveniji nismo našli spletne aplikacije, ki bi ustrezala našim željam in potrebam smo se odločili narediti lastno spletno aplikacijo, ki bi sledila ciljem, ki smo si jih v projektu zastavili. Aplikacija je tako sestavljena iz dveh osnovnih komponent – orodja za izdelavo portfelja in iskalnika.

Orodje za izdelavo portfelja (Slika 1) uporabniku omogoča, da predstavi sebe in svojo dejavnost. Poleg klasičnih rubrik, ki jih najdemo v večini CV-orodij (vnos izobrazbene poti, delovnih izkušenj, jezikovnih, socialnih, računalniških in drugih kompetenc) omogoča tudi vnos kratke predstavitve in izbor dejavnosti, ki olajša iskanje med uporabniki. Bistven del predstavitve pa je možnost interaktivne predstavitve – možno je namreč nalagati fotografije, video predstavitve ali animacije, za katere se lahko uporabnik bodisi odloči, da jih bo delil z javnostjo, bodisi, da bodo vidne samo njemu. Na ta način lahko uporabnik portfelj uporabi kot zbir svojih del, ki jih poljubno deli z drugimi uporabniki portfelja.

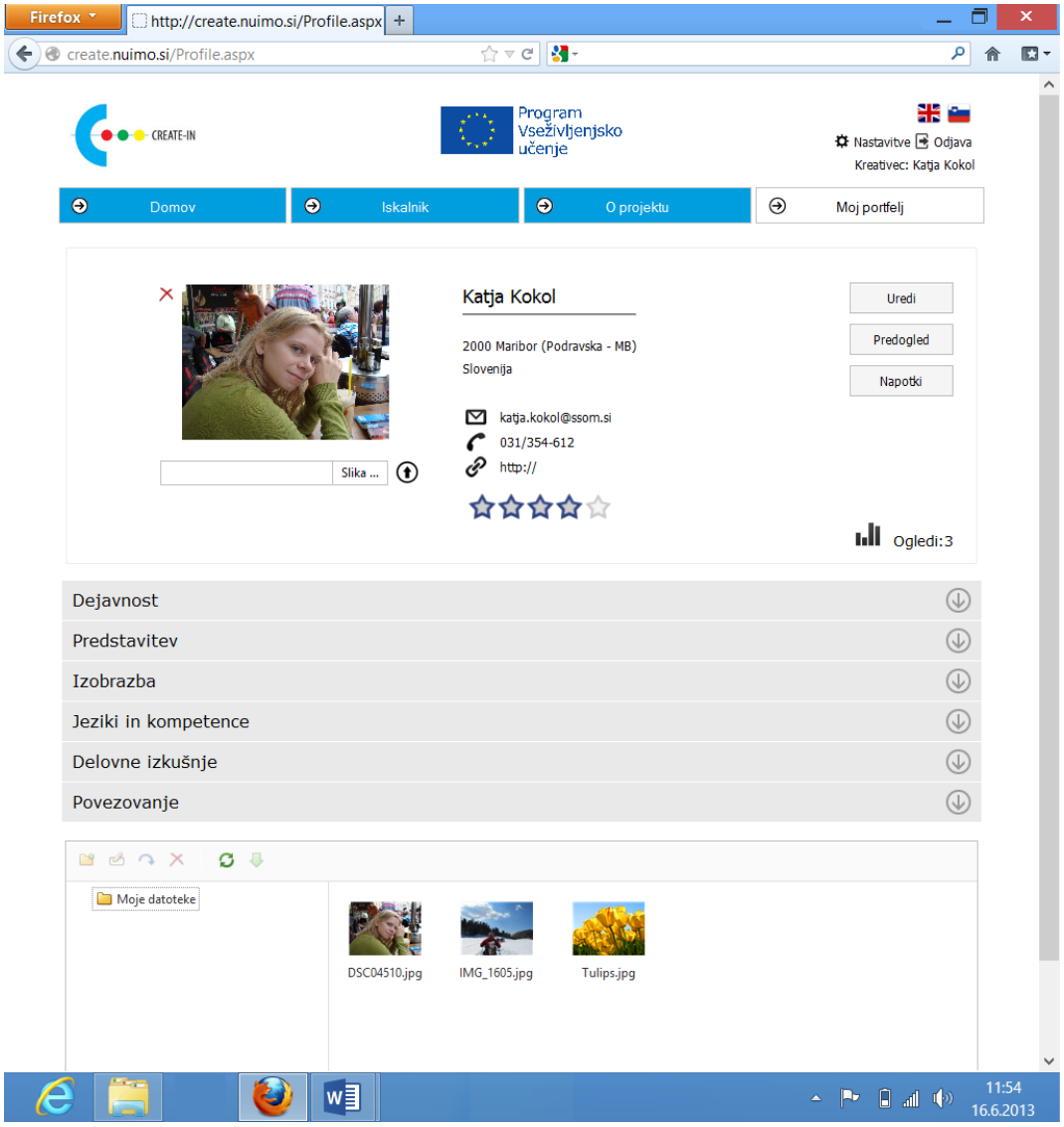

Slika 1: V rubriki Moj portfelj lahko uporabnik ureja svojo predstavitev.

Hkrati smo v aplikacijo vključili tudi navodila za pripravo e-portfelja (Slika 2), ki uporabniku pomagajo pripraviti karseda učinkovit portfelj. Tako lahko uporabniki brskajo med splošnimi napotki, napotki za fotografijo, napotki za snemanje ter napotki za oblikovanje. Za učinkovito predstavitev namreč uporabnik potrebuje tudi znanje o tem, kako izdelke primerno fotografirati oz. kako posneti učinkovito video predstavitev sebe in dela. Hkrati bomo z izbranimi uporabniki pripravili nekaj primerov vzorčnih portfeljev. Pri teh bomo poskrbeli, da bodo uporabniki imeli učinkovito narejene vse dele svoje predstavitve, vključno s

fotografijami in/ali videom, v katerem se bodo predstavili. Ti e-portfelji bodo lahko služili kot vodilo ostalim uporabnikom.

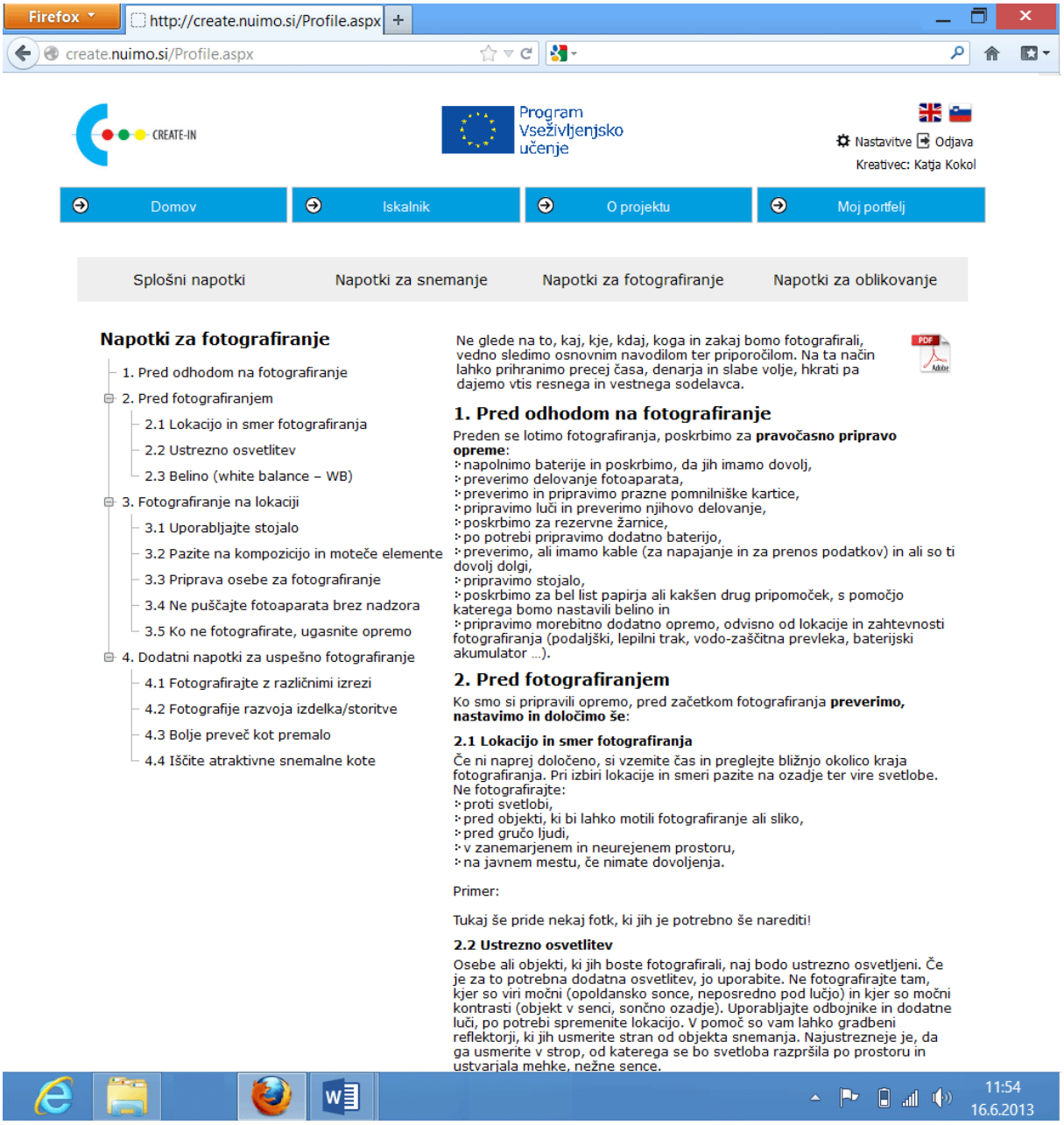

Slika 2: Uporabnik ima na voljo tudi navodila za pripravo portfelja, ki vsebujejo splošne napotke, napotke za fotografiranje, snemanje in oblikovanje.

Drug pomemben del aplikacije je iskalnik (Slika 3). Ta uporabnikom omogoča, da iščejo delavce ali sodelavce. Iskalnik omogoča iskanje uporabnikov glede na dejavnost, ki jo opravljajo, državo in regijo iz katere prihajajo, oceno, ki so jim jo dodelili drugi uporabniki, vrsto uporabnika (možno je iskati med delodajalci in/ali iskalci zaposlitve).

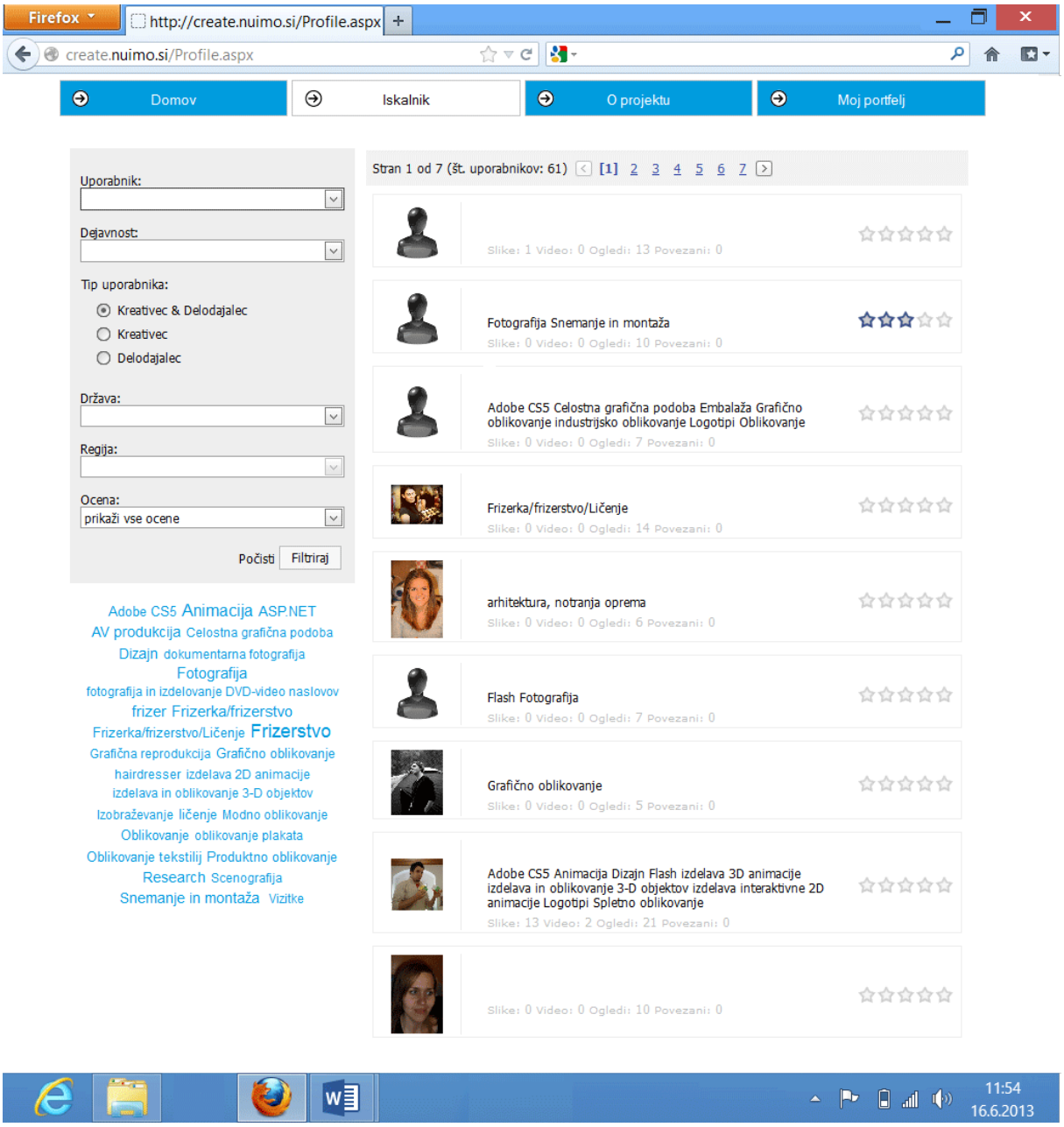

Slika 3: Iskalnik omogoča iskanje med uporabniki s pomočjo različnih filtrov.

3 Integracija e-portfelja v učni proces

3.1 Izhodišča za pripravo nalog

Hkrati s pripravo spletne aplikacije smo za testno skupino dijakov pripravili tudi naloge, ki so jih morali izdelati in ob tem uporabiti aplikacijo e-portfelja Create-IN. Pri pripravi nalog smo sledili sedmim osnovnim ciljem, ki smo jih razdelili v dve skupini. Prva je tista, ki se osredotoča na dijaka, druga na učitelja.

Dijak mora imeti možnost:

- Pokazati znanje in kompetence,

- dokumentirati napredek,
- dobiti povratno informacijo o izdelku in
- samopromocije za lažjo pridobitev zaposlitve ali dela.

Učitelju naj bo omogočeno:

- Preverjanje znanja in kompetenc,
- spremljanje napredka in
- ocenjevanje izdelka.

Glede na to, da smo portfelj uporabljali z dijaki zaključnih letnikov smo v pripravo nalog vključili tudi samopromocijo. Dijake smo želeli spodbuditi, da bi izkoristili promocijske priložnosti, ki bi bile rezultat njihovih kvalitet ter dobro pripravljenega e-portfelja. Hkrati pa smo e-portfelj izkoristili tudi v izobraževalne namene: učenje, preverjanje in ocenjevanje.

S ciljem po ustrezni uporabi IKT, predvsem svetovnega spleta kot multimedijske platforme in opreme za avdio-video produkcijo, ter sodobnih postopkov, ki izkoristijo dijakove prednosti, smo lahko pripravili naloge, ki so bolj učinkovite, ciljno usmerjene in predstavljajo učne situacije realnega sveta. Na ta način dijak pridobi več znanja, ga dlje ohrani in postane resen konkurent na trgu dela.

Pripravljene naloge presegajo zgolj reprodukcijo predhodno pridobljenega znanja k njegovi uporabi, povečanemu obsegu spretnosti in izražanju novih kreativnih talentov, ki bi sicer ostali skriti.

3.2 Naloga

Naloga je namenjena srednje naprednim in naprednim učencem. Kljub temu, da cilj naloge predstavlja individualno promocijo, je za izdelavo naloge potrebno sodelovanje skupine dijakov. Takšna skupina je tudi tipična video produkcijska skupina: z režiserjem, snemalcem, montažerjem... Sestavlja jo lahko od tri pa do pet dijakov. V oddelku tridesetih dijakov je lahko od 6 do 10 skupin, ki medsebojno primerjajo rezultate in s tem lažje izvajajo evalvacijo svojega dela. Cilj naloge je produkcija video predstavitve za razpisano delovno mesto.

a) Lokalni grafično-oblikovalski studio išče oblikovalca za projektno delo.
b) V okviru produkcijske skupine naredite video predstavitev enega od članov skupine za ta studio.
c) Vloge si razdelite tako, da je vsak odgovoren za vsaj en del produkcije.
d) Poiščite idejo, s katero bi lahko najbolje predstavili sebe in svoje znanje.
e) Pripravite scenarij in snemalno knjigo ter izvedite produkcijo video predstavitve.
f) Primerjajte svojo predstavitev z obstoječimi video predstavitvami, ki jih najdete na spletu. Izberite eno, jo razčlenite ter pojasnite kaj avtor, po vašem mnenju, sporoča v video predstavitvi. Primerjajte s sporočilom vaše predstavitve.
g) Svoje mnenje o obstoječi video predstavitvi podelite z drugo skupino, primerjajte rezultate z njihovim mnenjem o njihovi izbrani video predstavitvi.
h) Napišite kratko poročilo o diskusiji z drugo skupino, vključno s pripombami in priporočili.
i) Vsak v skupini naj poda oceno svojega dela: kaj je opravil dobro, kaj bi lahko še izboljšal.
j) Shranite rezultat vašega dela v e-portfelj in prosite učitelja za pregled.

Pričakovani izdelki v portfelju, ki izhajajo iz te naloge:

- Video predstavitev.
- Seznam vlog znotraj produkcijske skupine.
- Ideja, sinopsis, scenarij in snemalna knjiga.

- Primerjalna ocena z obstoječo video predstavitvijo
- Samoocenitev
- Evalvacija vrstnikov (drugih skupin)

V bolj napredni fazi lahko uporabimo naslednje individualne naloge:

a) Narišite »storyboard«.
b) Primerjajte produkcijske tehnike, izrazna sredstva in dramaturgijo obstoječe video predstavitve z vašo. Kakšna oprema je bila uporabljena v izbrani predstavitvi?
c) Mislite, da ste sposobni narediti takšno video predstavitev? Utemeljite svoj odgovor.
d) Vam je vloga, ki ste jo imeli v produkcijski skupini, odgovarjala? Če bi ponovno sodelovali pri takšnem projektu, bi izbrali enako vlogo? Utemeljite svoj odgovor.

Pričakovani rezultati individualnih nalog:

- Ročno ali računalniško narisan »storyboard«.
- Seznam in primerjava izraznih sredstev, opreme in produkcijskih tehnik.
- Primerjava zgodb.

3.3 Refleksija

Z vidika samopromocije ni nujno, je pa izjemno pomembno, da naloga omogoča reflektivno aktivnost. Dijak naj premišljuje o svojih kvalitetah, naj vidi kje je napredoval, kje je dober in kje ima manko, saj bo na ta način lažje izpostavil svoje prednosti pri potencialnem delodajalcu.

V izobraževalne namene pa je sicer lahko dovolj, da dijak nekaj prebere, preprosto za to, da bi se nauči, ali nekaj posname zgolj za to, da dobi praktično izkušnjo snemanja z video kamero. Vendar smo te učne cilje želeli nadgraditi z nalogami, ki so za dijake smiselne in so zanje dijaki posledično bolj motivirani.

Najbolj pomembno je zagotovo vključiti trenutke za refleksijo in oblike avtentičnega ocenjevanja v različnih oblikah, da bi obogatili izkušnjo učenja za dijaka (prav tako pa tudi za učitelja).

4 Zaključek

E-portfelj v tujini že predstavlja pogosto uporabljano orodje tako v zaposlovanju kot v izobraževanju, medtem ko v Sloveniji predstavlja sorazmerno redko uporabljano tehnologijo. Namen projekta Create-IN je bil tako ustvariti spletno aplikacijo, ki ustreza tako zahtevam iskalcev zaposlitve in delodajalcev kot tudi dijakov in učiteljev. Kot šola si zagotovo želimo, da bi ob zaključku šolanja imel vsak dijak svoj portfelj, s katerim bi se lahko predstavljal. Zavedamo pa se, da smo naredili šele prvi korak v to smer. Zagotovo bo velik izziv, kako dijaka prepričati, da portfelj še naprej uporablja in nadgrajuje tudi po tem, ko ne bo več v šoli. In tudi, kako portfelj v pouk vključiti tako, da ga ne bodo naredili samo zaradi ocene in nato pozabili nanj. Zavedamo se, da bo za dosego tega cilja moral portfelj postati sestavni del šolanja dijaka, orodje za zbiranje dosežkov in hkrati njihovo refleksijo.

Literatura

Garthwait, A. in Verrill, J. (2003): E-portfolios: Documenting student progress, Science and Children, Vol. 40, No. 8, str. 22 - 27.

Gülbahar, Y. in Tinmaz, H. (2006): Implementing Project-Based Learning And E-Portfolio Assessment In an Undergraduate Course, Journal of Research on Technology in Education, Vol. 38, No. 3, str. 309 - 327.

Huber, M. T. in Hutchings, P. (2004): Integrative learning: Mapping the terrain. Association of American Colleges and Universities, Washington.

Jenson, J. D. (2011): Promoting Self-regulation and Critical Reflection Through Writing Students' Use of Electronic Portfolio, International Journal of ePortfolio, Vol. 1, No. 1, str. 49 - 60. Sneto 12. 6. 2013 s: http://www.theijep.com.

Lorenzo, G. in Ittelson, J. (2005): An overview of e-portfolios. Sneto 16. 6. 2013 s: http://www.educause.edu/library/resources/overview-e-portfolios.

Lynch, L. L. in Purnawarman P. (2004): Electronic portfolio assessments in U.S. educational and instructional technology programs: Are they supporting teacher education, TechTrends, Vol. 48, No. 1, str. 50 - 56.

Peet, M., Lonn, S., Gurin, P., Boyer, K. P., Matney, M., Marra, T., Himbeaut Taylor, S, in Daley, A. (2011): Fostering Integrative Knowledge through ePortfolios, International Journal of ePortfolio, Vol. 1, No. 1, str. 11 - 31. Sneto 9. 6. 2013 s: http://www.theijep.com.

Seeley-Brown, A. in Adler, R. (2008): Minds on fire: Open education, the long tail, and learning 2.0, EDUCAUSE Review, Vol. 43, No. 1, str. 16 - 32.

Stuart, L. in Dahm, E. (2006): 21st century skills for 21st century jobs: A report, U.S. Department of Education, Washington. Sneto 16. 6. 2013 s: http://digitalcommons.ilr.cornell.edu/key_workplace.